

THE INFORMATION DISSEMINATION OF THE DEPARTMENT OF MARINE AND COASTAL RESOURCES AFFECTS THE BEHAVIOR OF OFFICER PARTICIPATION (THE HEAD OFFICE)

Parnsak CINPROMARACH^{1*} and Praphan CHAIKIDURAJAI¹

1 Graduate College of Management, Sripatum University, Thailand; Parnsak.cin@spumail.net
(Corresponding Author)

ARTICLE HISTORY

Received: 9 June 2025

Revised: 23 June 2025

Published: 7 July 2025

ABSTRACT

This study aims to explore the exposure to information disseminated by the Department of Marine and Coastal Resources (DMCR) among its central personnel, examine their participation behaviors, and analyze the influence of information exposure on such participation. The research employed a qualitative methodology. Data were collected through semi-structured interviews with purposively selected participants, including senior executives, division directors, section heads, government officers, and staff members within the central offices of the DMCR. Relevant documents and literature were also reviewed to support the analysis. The findings reveal that consistent, accessible, and timely information dissemination by the DMCR contributes to motivating personnel to engage in various activities and initiate key projects, fostering both practical participation and awareness-driven involvement. Nonetheless, the current communication approach does not sufficiently support proactive engagement or provide adequate space for personnel feedback. Additionally, participation behavior is influenced not only by information exposure but also by internal factors such as personal motivation, sense of responsibility, and the organizational climate.

Keywords: Information Exposure, Participation Behavior, Personnel, Organizational Communication, Department of Marine and Coastal Resources

CITATION INFORMATION: Cinpromarach, P., & Chaikidurajai, P. (2025). The Information Dissemination of the Department of Marine and Coastal Resources Affects the Behavior of Officer Participation. (The Head Office). *Procedia of Multidisciplinary Research*, 3(7), 68

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง)

ปานศักดิ์ ชินพรมาราช^{1*} และ ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ¹

1 วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม Pansak.cin@spumail.net (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของบุคลากรในส่วนกลาง ศึกษาพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมของบุคลากร และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารกับพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกรมฯ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้อำนวยการส่วน หัวหน้าฝ่าย ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ในกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมฯ ที่มีความต่อเนื่อง เข้าใจง่าย และทันต่อสถานการณ์ มีส่วนช่วยกระตุ้นให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทั้งในเชิงปฏิบัติและเชิงจิตสำนึก เช่น การริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ และการแสดงออกถึงจิตอาสา อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของกรมฯ ยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมเชิงรุกหรือการเปิดพื้นที่ให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นอย่างเพียงพอ อีกทั้งพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในของบุคลากร เช่น แรงจูงใจส่วนบุคคล ความรับผิดชอบในหน้าที่ และบรรยากาศขององค์กร

คำสำคัญ: การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร, พฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วม, บุคลากร, การสื่อสารองค์กร, กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ข้อมูลการอ้างอิง: ปานศักดิ์ ชินพรมาราช และ ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ. (2568). การเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง). *Procedia of Multidisciplinary Research*, 3(7), 68

บทนำ

ช่องทางของข้อมูลข่าวสารในสังคมไทย เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จึงทำให้ทัศนคติและพฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละยุคสมัย อย่างในยุค 90 เป็นยุคที่ใช้ระบบแอนะล็อก (Analog) ที่ข้อมูลข่าวสารไม่เชื่อมโยงกัน และไม่รวดเร็วเหมือนปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อโลกเปลี่ยนหมุนเข้าสู่ยุคดิจิทัล ทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว จึงทำให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบันมีการพัฒนา และต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อยุคสมัย (รัชชัย ตระกูลเลิศยศ, 2559) ซึ่งระบบข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันถือว่ามีความทันสมัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยสังคมสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ทั้งผ่านช่องทางออฟไลน์และออนไลน์ต่างๆ โดยผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ

จากข้อมูลข้างต้น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้สร้างแพลตฟอร์มช่องทางต่างๆ เพื่อให้สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้บุคลากรทั้งภายในและประชาชนภายนอก ได้รับรู้ถึงภารกิจในการดำเนินงาน รวมทั้งสามารถติดตามข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อสถานการณ์ โดยมีช่องทางติดตามข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยมี Facebook: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง Tiktok: DMCRTH Youtube: Dmcr Thailand Instagram: dmcrth Website: www.dmcr.go.th

ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ได้เผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ มุ่งหวังให้บุคลากรทั้งภายในและประชาชนภายนอกสามารถรับข้อมูลข่าวสารด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ต้องการให้บุคลากรภายในองค์กร รู้ทันเหตุการณ์ สถานการณ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในปัจจุบัน เพื่อนำมาดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที โดยการศึกษาข้อมูลในครั้งนี้ ได้เลือกศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) ซึ่งการดำเนินงานของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จะสำเร็จหรือเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและแรงสนับสนุนจากส่วนงานต่างๆ ภายในกรมฯ จึงจำเป็นต้องศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) โดยศึกษาข้อมูลการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ของบุคลากร เพื่อให้สามารถสังเกตเห็นปัญหา ข้อบกพร่อง และนำมาปรับปรุงแก้ไขการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้บุคลากรในกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างครอบคลุม ทันท่วงที และสามารถรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและทันต่อทุกเหตุการณ์ เพื่อให้สามารถร่วมกันดำเนินงานและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงทีและตรงจุด และสามารถเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

จากข้อความข้างต้นนี้ ส่งผลให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) เพื่อให้กรมฯ สามารถนำงานวิจัยชิ้นนี้ไปปรับกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้บุคลากรสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น และแก้ไขข้อบกพร่องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร คือ ข้อมูลหรือเรื่องราวที่ถูกเผยแพร่ให้กับสาธารณะผ่านสื่อช่องทางต่างๆ เพื่อให้ผู้รับสารได้รับข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ หรือการอัปเดตข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยข้อมูลข่าวสารอาจอยู่รูปแบบของข่าว รายงาน การวิเคราะห์ หรือความคิดเห็น ซึ่ง McCombs and Becker (1979: 51-52 อ้างใน สยมพล ทรัพย์พรหม, 2558) มีแนวคิดที่ว่า โดยทั่วไปบุคคลแต่ละคนมีการเปิดรับข่าวสารหรือการเปิดรับข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการ คือ 1) เพื่อให้การเรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Surveillance) บุคคลจะสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัวจากการเปิดรับข่าวสาร ทำให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์และทันสมัย 2) เพื่อการตัดสินใจ (Decision) การเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความคิดเห็นของตนเองต่อสภาวะหรือ

เหตุการณ์ต่างๆ โดยรอบ เพื่อการตัดสินใจโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน 3) เพื่อพูดคุยสนทนา (Discussion) บุคคลสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้ และ 4) เพื่อการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อการรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมรอบๆ ตัวได้ นอกจากนี้ โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (1960 อ้างใน ฌ็องนีร์ ไชยภักดี, 2552: 39) ยังได้กล่าวว่า ขั้นตอนการเลือกรับข้อมูลข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสาร เป็นเหมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของคน ซึ่งประกอบด้วย 4 รูปแบบ ดังนี้

- 1) การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางสื่อสารบุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากข้อมูลที่มีอยู่ด้วยกันหลายที่ เช่น การเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง หรือการเลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่งตามความสนใจและความต้องการของตน อีกทั้งทักษะและความชำนาญในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนเรานั้นก็ต่างกัน บางคนถนัดที่จะฟังมากกว่าอ่าน หรือชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น
- 2) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวจากที่ใดที่หนึ่งโดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ตรงกับความรู้ ความเข้าใจหรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่ เพื่อไม่ให้เกิดความไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ
- 3) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็เชื่อว่ารับรู้ข่าวสารทั้งหมดตามเจตนาของ ผู้ส่งสารเสมอไปเพราะคนเรามักเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์และจิตใจ ฉะนั้นแต่ละคนอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากนี้จะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไปยังมีการบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่น่าพอใจของแต่ละบุคคลด้วย
- 4) การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข้อมูลข่าวสารที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไปเผยแพร่ต่อ ข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำนั้น มักมีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ค่านิยม หรือความเชื่อของแต่ละคนที่มีอยู่เดิมให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป ส่วนหนึ่งอาจนำไปใช้เมื่อเกิดความรู้สึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ไม่สบายใจขึ้น

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่มนุษย์กระทำโดยรู้หรือไม่รู้ก็ตาม ไม่ว่าจะคนอื่น ๆ จะสังเกตกระทำหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าการกระทำจะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ ดังนั้นวิธีการคิด และตัดสินใจ เช่น การทำหน้าที่การทำงานของตนหรือการละทิ้งหน้าที่การทำงานของตน ทั้งหมดถือเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งหมด (ปรีชา วิหคโต, 2532: 6) ซึ่งพฤติกรรมถือเป็นการแสดงออกของบุคคลคนหนึ่ง ที่มีพื้นฐานจากความรู้และทัศนคติที่แตกต่างกัน โดยความคิด ทัศนคติที่แตกต่างกันเกิดจากความแตกต่างในการเปิดรับสื่อ และความแตกต่างในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมา จึงทำให้เกิดประสบการณ์ที่สั่งสมที่แตกต่างกันซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลได้ตลอดเวลา

การมีส่วนร่วม หมายถึง กลุ่มบุคคลเข้าร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการสนับสนุน ซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานที่เข้าร่วม มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมายอย่าง สมยศ นาวิกาน (2545) บอกไว้ว่า เป็นกระบวนการให้พนักงานหรือบุคคลที่อยู่ภายใต้ผู้บริหารนั้น ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่างๆ และใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมไปถึงความเชี่ยวชาญของพวกเขาในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาของการบริหาร นอกจากนี้ Putti (1987) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือ พื้นฐานของการจัดการทำสิ่งต่างๆ ที่สามารถส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการให้มีความกว้างขึ้น เพื่อให้เป็นหนทางทำให้การมีส่วนร่วมเข้าไปสู่การทำงานของคนที่ทำงานในองค์กร อีกทั้ง Cohen and Uphoff (1980) ได้เสนอว่า การมีส่วนร่วมควรวิเคราะห์อย่างชัดเจนว่าเกิดขึ้นในเรื่องอะไร เมื่อไหร่ อย่างไร และกับใคร เพื่อให้การมีส่วนร่วมเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีการแบ่งการมีส่วนร่วม ออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision-Making) การที่บุคลากรหรือประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงานหรือแนวทางการดำเนินการ เช่น การวางแผนงาน การตั้งเป้าหมาย การประชุมเพื่อร่วมกำหนดทิศทางการโครงการ หรือรับฟังความคิดเห็นก่อนการดำเนินงาน
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Participation in

Implementation) บุคคลหรือประชาชนมีบทบาทในการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ เช่น การจัดกิจกรรม การให้บริการ การดำเนินโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Participation in Benefit) ผู้ที่มีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากโครงการ หรือการดำเนินงาน เช่น การพัฒนาทักษะ สวัสดิการ หรือผลตอบแทนอื่น ๆ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation) การมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลลัพธ์ ติดตาม ตรวจสอบหรือนำเสนอ ข้อเสนอแนะต่อโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินไปแล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และการศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริหารระดับสูง โดยสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 1 จำนวน 1 คน กลุ่มผู้อำนวยการส่วน/กลุ่ม โดยสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 คน ข้าราชการในสังกัดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 3 จำนวน 4 คน พนักงานราชการ และเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 4 จำนวน 2 คน โดยบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยครอบคลุมประเด็นต่างๆ เช่น พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่ส่วนกลาง โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง โดยสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 1 จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้อำนวยการส่วน/กลุ่ม โดยสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 2 จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 ข้าราชการในสังกัดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 3 จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 4 พนักงานราชการ และเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 4 จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์ (Interview Guide) โดยมุ่งเน้นคำถามที่อยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ โดยมีแนวคำถาม ดังนี้

แนวคำถามหลักขั้นตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับช่องทางการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นอย่างไร

แนวคำถามหลักขั้นตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อย่างไร

แนวคำถามหลักขั้นตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบุคลากรของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นอย่างไร

การสัมภาษณ์เพิ่มเติม

- กลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) จำนวน 1 ครั้งๆ ละ 8 ถึง 12 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มที่ได้ให้สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

- การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการจัดกลุ่มสนทนา โดยบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึก การบันทึกเสียง และการบันทึกภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล

- การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และกลุ่มสนทนา

- การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categorization) จัดกลุ่มข้อมูล และ สร้างรหัส (Coding) เพื่อระบุรูปแบบ ความสัมพันธ์ และ ประเด็นสำคัญ

- การหาข้อสรุป (Conclusion) สรุปผลการวิเคราะห์ และตอบคำถามการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยมีการแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 2 รูปแบบ คือผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งเป็นการสุ่มเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ของผู้บริหารระดับสูง ผู้อำนวยการส่วน หัวหน้าฝ่าย ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในส่วนกลาง และวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการค้นคว้าข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Data)

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยผลการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เลือกศึกษา การเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) และวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) จำนวนทั้งสิ้น 10 คน โดยมี กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง จำนวน 1 คน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้อำนวยการส่วน จำนวน 3 คน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนพิทักษ์ทรัพยากรทางทะเล และผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ผู้อำนวยการส่วนอำนวยการและบริหารราชการ กลุ่มที่ 3 ข้าราชการในสังกัดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จำนวน 4 คน ตำแหน่ง นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ นักธรณีวิทยาปฏิบัติการ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ ซึ่งมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 3 ปี และกลุ่มที่ 4 พนักงานราชการ และเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จำนวน 2 คน ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน และนักวิชาการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 3 ปี และทั้ง 4 กลุ่มมีอายุในช่วง 25-60 ปี

ตอนที่ 2 การเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ในการศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) จะเริ่มต้นสัมภาษณ์ถึงช่องทางที่ผู้ให้ข้อมูลได้ติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยช่องทางในการติดตามข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีหลากหลายช่องทาง ดังนี้

- 1) ช่องทาง Line โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ตั้ง Line กลุ่มขึ้นมาเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งภารกิจและประชาสัมพันธ์กิจกรรม โครงการต่างๆของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้รับรู้ข้อมูลต่างๆ ทุกวัน ซึ่งทางสำนักงานแต่ละพื้นที่จะทำการส่งเข้าไลน์กลุ่มดังกล่าวทุกวัน เพื่ออัปเดตข้อมูล ข่าวสาร และภารกิจประจำวัน ในเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานได้รับรู้
- 2) Website กรมฯ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหลากหลายหัวข้อ อาทิ เหตุการณ์สำคัญประจำวัน แวดวง ทช. กิจกรรม ทช. ข่าวพิเศษ ข่าวสาร ทช. ประจำวัน และกิจกรรมการมีส่วนร่วม ซึ่งหัวข้อข่าวสารที่กล่าวมานี้ เป็นข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ทุกวัน และทันต่อสถานการณ์เร่งด่วน
- 3) Facebook กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นช่องทางประชาสัมพันธ์อีกช่องทางหนึ่ง ที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกรมและให้ความรู้ รวมทั้งประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ให้บุคคลภายในและภายนอกได้รับรู้ และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างรวดเร็ว
- 4) Tiktok เป็นอีกช่องทางประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารอีกช่องทางหนึ่ง ที่ประชาชนทุกคนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก จึงทำให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้เปิด Tiktok ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อให้สามารถเจาะกลุ่มประชาชนให้หันมาสนใจ และตามกระแสสังคมในปัจจุบันได้

5) Instagram เป็นอีกช่องทางประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ที่เน้นในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งให้ความรู้ในการร่วมกันปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้อย่างถูกวิธี และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ผ่านภาพ Infographic

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นบุคลากรของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) จำนวน 10 ท่าน โดยผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ท่าน ได้เลือกช่องทาง Facebook กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นช่องทางที่ติดตามข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ต่างๆ ของกรมฯ เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เนื่องจากเป็นช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ยังสามารถติดตามข้อมูลข่าวสารได้ทุกวัน โดยช่วงเวลาที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือช่วงเย็น หลังเวลาเลิกงาน ช่องทางที่ได้รับความนิยม รองลงมาคือ ช่องทาง Website ของกรมฯ เนื่องจาก Website ต้องทำการเข้าหน้าข่าวสารก่อน จึงจะสามารถเข้าถึงข้อมูล หรือข่าวประชาสัมพันธ์ได้ จึงทำให้เข้าถึงได้ยากกว่า Facebook ของกรมฯ

แต่ข้อมูลที่ได้รับมีความรวดเร็ว สะดวกและทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่าน กล่าวว่า หากต้องการหาข้อมูลความรู้ Website ของกรมฯ ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการสืบค้นข้อมูลความรู้ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพราะมีคลังข้อมูลที่เยอะ หลากหลาย รวมทั้งยังสามารถค้นหาภารกิจของกรมฯ ได้ง่ายอีกด้วย ช่องทางลำดับถัดไปคือผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ได้กล่าวถึง คือ ช่องทาง Line กลุ่ม ช่องทางการสื่อสารดังกล่าว ถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ได้รับความนิยมจากบุคลากรของกรมฯ ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมอย่างมากให้การรับข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ภายในกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง แต่เนื่องจาก กลุ่ม Line มีข้อจำกัดในการเข้าถึง จึงทำให้ได้รับความนิยม และสะดวกต่อกลุ่มบุคลากรระดับข้าราชการ ผู้อำนวยการ และผู้อำนวยการระดับสูงเท่านั้น ซึ่งพนักงานราชการ และเจ้าหน้าที่ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ ช่องทางที่ได้รับความนิยมลำดับถัดไป คือ ช่องทาง Tiktok ช่องทางนี้ได้รับความนิยมน้อยกว่า ช่องทาง Facebook เนื่องจากบุคลากรในกรมฯ ใช้ Facebook ในการติดตามข้อมูลข่าวสารมากกว่า Tiktok ช่องทางลำดับสุดท้าย คือ Instagram ซึ่งเป็นที่นิยมน้อยที่สุด บุคลากรภายในกรมฯ ที่ได้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ท่าน ไม่มีการกล่าวถึง Instagram หรือติดตามช่องทางนี้เลย

ภาพรวมของช่องทางการสื่อสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นออกเป็น 2 รูปแบบ ว่า เนื้อหาข่าวสารที่ได้รับมีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย และทันต่อสถานการณ์ และอีกรูปแบบหนึ่งคือ ข้อมูลที่ได้รับยังมีความเป็นราชการอยู่มาก เป็นทางการเกินไป มีข้อจำกัดค่อนข้างเยอะ อีกทั้งเนื้อหาข่าวสารบางเรื่อง อาทิที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย สัตว์ทะเลหายาก เนื้อหาหรือศัพท์เฉพาะค่อนข้างเยอะ และมีความเป็นวิชาการมากเกินไป รวมทั้งเนื้อหาที่โต้โพลด์มีความยาวเกินไป จนทำให้บางครั้งไม่เกิดความรู้สึกสนใจในการอ่านข้อมูล นอกจากนี้ ข้อมูลความรู้ที่ได้รับ ยังเป็นข้อมูลเชิงรับมากกว่ารุก เนื่องจาก หากข้อมูลเชิงรุกมากเกินไป อาจทำให้กระทบต่อสถานการณ์ปัจจุบัน หรือกระแสสังคมได้

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง)

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) มีได้หลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น การร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้จัดขึ้น การจัดนิทรรศการให้ความรู้ และให้เกิดความเข้าใจในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู รักษา และปกป้องคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, การอบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การจัดตั้งโครงการในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรด้านต่างๆ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการร่วมกับดำเนินงานตามภารกิจของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อีกทั้งจัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อให้บุคลากรภายในกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้ร่วมมีจิตอาสาในการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลภายในกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ท่าน ได้มีการทำกิจกรรมต่างๆ ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งได้จัดตั้งโครงการหลากหลายรูปแบบเพื่อให้บุคลากรภายในของกรมฯ สามารถเข้าใจและร่วมมือกันดำเนินงานตามภารกิจของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ และดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งกิจกรรมและโครงการที่ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ท่าน ได้กล่าวไว้มี ดังนี้ โครงการอบรมดำน้ำ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล โดยโครงการนี้เป็นโครงการเปิดรับสมัครผู้ที่สนใจเรียนดำน้ำลึกเพื่อนำทักษะที่ได้อบรมมาช่วยฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล โครงการดำน้ำเก็บขยะ โครงการฟื้นฟูปะการัง โครงการปะการังเทียม นอกจากนี้ยังมีโครงการอบรมจริยธรรมภายในกรมฯ ซึ่งเป็นการอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับบุคลากรภายในกรมฯ โครงการอบรมการประชาสัมพันธ์ภายในกรมฯ โครงการลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (Smart Marine Patrol) และโครงการอบรมด้านการกักตุนเชื้อสายพันธุ์ เป็นต้น

โครงการและกิจกรรมต่างๆ ข้างต้นที่กล่าวมานี้ ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ท่าน กล่าวว่า “โครงการที่เกิดขึ้นเกิดจากบทบาทหน้าที่ ภารกิจความรับผิดชอบ และความชื่นชอบของผู้ให้ข้อมูล” ซึ่งโครงการที่เกิดขึ้นผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 คน ได้กล่าวคล้ายกันว่า “การจัดตั้งโครงการต่างๆ ก็เพื่อสำหรับการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในภารกิจของกรมฯ รวมทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับบุคลากรภายในกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ดังนั้น หากเราสามารถดำเนินการโครงการต่างๆ ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ ก็จะสามารถพัฒนาบุคลากรภายในกรมฯ พร้อมเสริมสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานภายในกรมฯ ได้อย่างดีและทำให้ภารกิจการงานของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายได้”

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารกับพฤติกรรมกรมฯมีส่วนร่วม

ช่องทางโซเชียลมีเดีย Facebook, Line, Website, Tiktok Instagram ถือว่าเป็นที่นิยมและมีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินชีวิตประจำวันของสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากสื่อโซเชียลมีเดียกลายเป็นสื่อกลางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกที่ทุกเวลา และยังสามารถนำมาแสดงความคิดเห็นต่างๆ ซึ่งกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้นำสื่อโซเชียลต่างๆ เหล่านี้มาใช้ในการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งเผยแพร่บทบาทหน้าที่ ภารกิจต่างๆ ที่กรมฯ ได้ดำเนินการเพื่อให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกได้รับรู้

การนำข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลช่องทางต่างๆ ก็สามารถให้บุคลากรสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ และยังทำให้บุคลากรภายในกรมฯ เกิดพฤติกรรมกรมฯมีส่วนร่วมได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 ที่ได้กล่าวว่า “การรับข้อมูลข่าวสารจากช่องทางโซเชียลสามารถนำมาเป็นไอเดียในการมาปรับใช้กับงานที่ได้รับมอบหมาย และยังสามารถนำมาจัดทำโครงการที่เกิดประโยชน์ต่อกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้” นอกจากนี้ความคิดเห็นข้างต้นยังมีความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 1 ที่ได้กล่าวไว้ว่า การรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อโซเชียลของกรมต่างๆ ไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมกรมฯมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรได้ เพราะว่าการจะเกิดพฤติกรรมกรมฯมีส่วนร่วมได้นั้น ต้องเกิดจากจิตสำนึกของตัวบุคลากรนั้นๆ หากรับข้อมูลข่าวสารมาปฏิบัติตามหน้าที่ แต่ไม่ได้มาจากจิตสำนึกก็อาจทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ และไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายได้

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีส่วนงาน “สื่อสารองค์กร” ที่รับผิดชอบในการผลิตสื่อ และนำข้อมูลข่าวสารภายในกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมาเผยแพร่ผ่านสื่อโซเชียลช่องทางต่างๆ ซึ่งข่าวสารที่ได้เผยแพร่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบตามกระแสสังคมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ส่วนสื่อสารองค์กรยังได้มีการจัดตั้งโครงการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างบุคลากรภายในกรมฯ ให้เป็นอินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) เพื่อให้สามารถสร้างบุคลากรภายในกรมฯ ให้สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงความรู้ด้านต่างๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2-5 ที่ได้กล่าวว่า “หากกรมฯ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือช่องทางการสื่อสารให้เข้าถึงง่าย และเปลี่ยนแปลงแก้ไขรูปแบบการเผยแพร่ให้เป็นไปตามกระแสสังคม ก็อาจจะสามารถช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในกรมฯ ได้อย่างมาก”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ อาทิ การสรุปผลการดำเนินงานประจำปีของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2566) เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2565) เว็บไซต์ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงสื่อ

ประชาสัมพันธ์ช่องทางต่างๆ ของกรมฯ เพื่อนำมาพิจารณารูปแบบการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในของกรมฯ โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) ลักษณะของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จากการศึกษาพบว่า กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์หลักของกรมฯ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2566), เพจ Facebook อย่างเป็นทางการ, หนังสือภายในหน่วยงาน, เอกสาร Infographic รวมถึงกิจกรรมประชาสัมพันธ์ภาคสนามในพื้นที่ดำเนินงานต่างๆ ข้อมูลที่เผยแพร่มักอยู่ในลักษณะของ “ข้อมูลข่าวสารเชิงสารสนเทศ” ได้แก่ ข่าวกิจกรรม นโยบายภาครัฐ แนวทางการอนุรักษ์ และความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ข้อมูลเหล่านี้มีความต่อเนื่องและมีการอัปเดตอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่มักเน้นการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) ซึ่งอาจจำกัดบทบาทของผู้รับสารในการมีปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลหรือการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของกรมฯ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2565)

2) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จากข้อมูลสรุปผลการดำเนินงานและบทความทางวิชาการ พบว่า บุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในองค์กรในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชุมชนชายฝั่ง อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบาย เช่น การเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน หรือการมีส่วนร่วมในการวางแผนยุทธศาสตร์ยังอยู่ในระดับต่ำ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2566) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความเข้าใจในบทบาทภารกิจขององค์กร การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และมีความคิดเป็นของตนเองค่อนข้างสูง นอกจากนี้ยังพบว่า บุคลากรรุ่นใหม่มีแนวโน้มตอบสนองต่อช่องทางสื่อสารดิจิทัลมากกว่าสื่อแบบดั้งเดิม เช่น LINE, Facebook หรือระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน (ภาคีเครือข่ายอนุรักษ์, 2564)

3) ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม กล่าวคือ บุคลากรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอและชัดเจน มีแนวโน้มที่จะตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่และมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรมากขึ้น ดังนั้น ข้อจำกัดที่พบ คือ การขาดกลไกในการป้อนกลับ (feedback) จากผู้ให้ข้อมูลถึงผู้รับข้อมูล นอกจากนี้ยังขาดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปแบบเป็นทางการ ซึ่งส่งผลให้การมีส่วนร่วมของบุคลากรยังไม่พัฒนาไปสู่ระดับของ “การมีส่วนร่วมเชิงกลยุทธ์” อย่างแท้จริง การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้ว่ากรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจะมีระบบการสื่อสารที่ครอบคลุมและหลากหลาย แต่ลักษณะการสื่อสารที่เน้นข้อมูลเชิงวิชาการและทางเดียว อาจยังไม่เพียงพอในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งในหมู่บุคลากร การเสริมสร้างช่องทางที่มีปฏิสัมพันธ์ การส่งเสริมการสื่อสารสองทาง และการจัดระบบการสะท้อนความคิดเห็น จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยเชื่อมโยงการสื่อสารภายในองค์กรกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) การเปิดรับข่าวสารของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เช่น การเรียนรู้ การตัดสินใจ และการมีส่วนร่วม ช่องทางสื่อโซเชียลที่กรมฯ ใช้อย่าง Facebook, Line และ website ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจในภารกิจและส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McCombs and Becker (1979) อ้างใน สยมพล ศรพรหม, 2558) ที่ได้กล่าวว่า การเปิดรับข่าวสารสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เช่น การเรียนรู้ การตัดสินใจ และการมีส่วนร่วม ช่องทางสื่อโซเชียลที่กรมฯ ใช้อย่าง Facebook, Line และ website มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจในภารกิจและส่งเสริมการเข้าร่วม

กิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้รูปแบบการนำเสนอ และความสอดคล้องกับทัศนคติหรือความคาดหวังของบุคลากรภายในกรมฯ ในด้านข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ยังมีเนื้อหาที่มีความเป็นราชการมากเกินไป อาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้และความสนใจของบุคลากรภายในกรมฯ และอาจมีผลกระทบต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Klapper (1960) ที่ได้กล่าวว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้รับสาร ทั้งในด้านภาษาสื่อสาร รูปแบบการนำเสนอ และความสอดคล้องกับทัศนคติหรือความคาดหวังของบุคลากรภายในกรมฯ ดังนั้นถ้าหากข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ยังมีเนื้อหาที่มีความเป็นราชการมากเกินไป อาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้และความสนใจของบุคลากรภายในกรมฯ และอาจมีผลกระทบต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานได้

2) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบุคลากรไม่ได้เกิดจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเพียงรูปแบบเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับจิตสำนึกภายใน เช่น แรงจูงใจ หน้าที่ความรับผิดชอบในภารกิจโครงการ กิจกรรมนั้นๆ รวมทั้งบรรยากาศของหน่วยงานอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Erwin (อ้างใน ยุพาพร รูปงาม, 2545) ที่ได้เน้นถึงการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ต้องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ และการมีบทบาทหน้าที่ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือการดำเนินงาน อีกทั้งการเกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลได้ดำเนินการมีส่วนร่วมในหลายระดับหลายรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980) ได้เสนอว่า การมีส่วนร่วมควรวิเคราะห์อย่างชัดเจนว่าเกิดขึ้นในเรื่องอะไร เมื่อไหร่ อย่างไร และกับใคร เพื่อให้การมีส่วนร่วมเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีการแบ่งการมีส่วนร่วม โดยมีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

จากผลการศึกษการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบุคลากรกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ส่วนกลาง) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) ปรับรูปแบบเนื้อหาช่องข้อมูลข่าวสารให้เหมาะสม มีความทันสมัยและสื่อสารได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย
- 2) สร้างกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมได้ง่ายขึ้นและต่อเนื่อง เพื่อสร้างการตระหนักรู้ให้กับบุคลากรภายในกรมฯ
- 3) พัฒนาช่องทางการสื่อสารแบบสองทาง เพิ่มช่องทางให้แสดงความคิดเห็น พร้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล
- 4) พัฒนา 'Internal Influencer' ของบุคลากรภายในกรมฯ เพื่อเป็นแกนนำการสื่อสารภายในองค์กร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ขยายกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภายในกรมฯ ไปยังหน่วยงานในภูมิภาค เพื่อเปรียบเทียบกับส่วนกลาง และนำมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน
- 2) ศึกษางานวิจัยแบบเชิงปริมาณร่วมด้วย เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 3) ศึกษาเปรียบเทียบผลของช่องทางสื่อสารแบบเดิมและสื่อโซเชียล

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2566). รายงานประจำปี พ.ศ.2566. ผู้แต่ง.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2565). แผนยุทธศาสตร์กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.2566-2570. ผู้แต่ง.
- ณัฐนรี ไชยภักดี. (2552). การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในโครงการ 7 สี บันรักให้โลกของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- รัชชัย ตรีกุลเลิศยศ. (2559). ความแตกต่างของแอนะล็อก และดิจิทัล. สืบค้นจาก <https://www.scimath.org/article/item/4819-analog-digital>
- ปรีชา วิหคโต.(2532). พฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่น. ในเอกสารการสอนพฤติกรรมวัยรุ่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ภาคีเครือข่ายอนุรักษ์. (2564). รายงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมอนุรักษ์. ผู้แต่ง.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สยมพล ศรพรหม. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดรับชมออนไลน์ที่วิบนสมาร์ทโฟนของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 213-235.
- Putti, J. M. (1987). *Management: A functional approach*. Singapore: McGraw-Hill.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.



Copyright: © 2025 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).